

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
доц. А.В. ПАЙТЕЛЕЙМОНОВ

«30» серпня 2021 р.

Програма переддипломної практики

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь знань **24 Сфера обслуговування»**

спеціальність **242 «Туризм»**

освітня програма **«Туризм»**

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

2021 / 2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“27” серпня 2021 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

канд. екон. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Георгій ДОВГАЛЬ

канд. екон. наук, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Ірина ПАНОВА

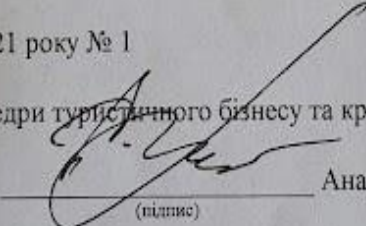
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Ірина ШАМАРА

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

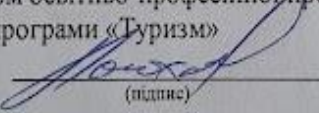
Протокол від “26” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

(підпис) Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Туризм»

Гарант освітньо-професійної програми «Туризм»

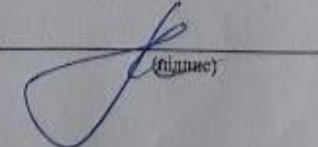

(підпис) Іван ПОСОХОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією

факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “26” серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

(підпис) Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма **переддипломної** практики складена відповідно до освітньо-професійної програми «Туризм» підготовки бакалавра за спеціальністю 242 «Туризм».

Практика є обов'язковим компонентом програми підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

Переддипломна практика студентів є завершальним етапом навчання, що проводиться на випускному курсі з метою узагальнення і вдосконалення здобутих ними фахових компетентностей (знань, практичних умінь та навичок), набуття професійного досвіду та формування готовності до самостійної трудової діяльності, а також збирання матеріалів для виконання дипломної роботи.

1. Опис переддипломної практики

1.1. Мета переддипломної практики

Метою переддипломної практики є набуття студентами професійних компетентностей для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності, збір та аналіз практичного матеріалу для написання звіту з практики та кваліфікаційної роботи.

1.2. Основні завдання переддипломної практики

Задання переддипломної практики є: закріплення базових професійних знань, умінь і навиків за фахом «Туризм» та збір фактичного та/або аналітичного матеріалу для підготовки і написання кваліфікаційної роботи.

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3 - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК4 - Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК5 - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК6 - Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК7 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8 - Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК9 - Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК10 - Здатність працювати в команді.

ЗК11 - Здатність працювати автономно.

ЗК12 - Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК13 - Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК14 - Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК15 - Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК1 - Здатність здійснювати аналіз сучасного стану та ефективного й

оптимального розвитку і розміщення всіх складових рекреаційних комплексів;

ФК2- Здатність визначати роль природних рекреаційних ресурсів у забезпеченні рекреаційних потреб;

ФК3- Здатність визначати джерела та проводити пошук, накопичення і аналіз географічної інформації стосовно елементів туристичного потенціалу території, існуючих і планованих рекреаційних систем;

ФК4- Здатність професійно оперувати географічною інформацією стосовно визначення ключових характеристик і властивостей туристичних та туристично-рекреаційних ресурсів;

ФК5- Здатність визначати територіальну організацію та оцінювати ресурсний потенціал країн, регіонів щодо стану та перспектив розвитку видового (спеціалізованого) туризму;

ФК6- Здатність застосовувати визначальні принципи та концептуальні підходи щодо економічної оцінки природних ресурсів;

ФК7- Уміння використовувати методичні підходи до оцінки природно-ресурсного потенціалу та його екологічно безпечних форм використання та відтворення;

ФК8- Здатність проводити комплексні маркетингові дослідження і моніторинг ринку туристичних послуг;

ФК9- Здатність розробляти різні види турів з урахуванням потреб цільових груп споживачів туристичних послуг;

ФК10- Здатність розробляти різноманітні програми туристичного обслуговування;

ФК11- Здатність складати, оформлювати і оперувати туристичною документацією при формуванні туристичного продукту;

ФК12- Здатність організовувати процес обслуговування клієнтів в процесі реалізації туристичного продукту;

ФК13- Здатність організовувати процес обслуговування туристів в процесі споживання туристичного продукту;

ФК14-Здатність надавати послуги з бронювання туристичних послуг;

ФК15-Здатність організовувати процес екскурсійного обслуговування туристів і екскурсантів;

ФК16-Здатність організувати надання анімаційних послуг різним категоріям туристів;

ФК17-Володіння знаннями міжнародного та українського права і законодавства, Конституції України; директивних документів Верховної Ради і Кабінету Міністрів України з питань туризму.

1.3. Характеристика переддипломної практики:

Кількість кредитів: 5

Загальна кількість годин: 150

Обов'язковий модуль.

Семестр: 8

Вид контролю: залік

1.4. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні досягти наступних результатів:

ПРН1 Уміння аналізувати функціональну, галузеву та територіальну структури рекреаційно-туристичного комплексу.

ПРН2 Уміння визначати засади спеціалізованих рекреаційних систем різного територіального охоплення.

ПРН3 Опанування принципами й методами регулювання соціально-економічного розвитку регіонів.

ПРН4 Знання географії та уміння визначати туристичну привабливість природних, культурно-історичних ресурсів та оцінювати якісні і кількісні характеристики інфраструктури ресурсів туризму.

ПРН5 Уміння досліджувати конкурентів та попит потенційних споживачів туристичних послуг та існуючих пропозицій, використовуючи методики маркетингових досліджень.

ПРН6 Уміння використовувати методи маркетингових досліджень в туризмі з використанням сучасних технічних засобів та інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН7 Уміння діагностувати стан маркетингового середовища туристичних підприємств і організації та тенденції розвитку туристичного ринку.

ПРН8 Знання історії розвитку туризму, класифікації туризму, види турів, типи туристів та класів туристичного обслуговування.

ПРН9 Уміння використовувати спеціалізовану довідкову літературу при розробці програмних турів, прикладних каскад і флеш-турів.

ПРН10 Уміння визначати туристичну пропозицію туроператора щодо здійснення того чи іншого виду туру, користуючись збіраною географічною і маркетинговою інформацією, статистичною та плановою документацією та стандартними методиками.

ПРН11 Уміння визначати перелік послуг для надання туристам за результатами аналізу нормативно-правових актів, що регламентують надання туристичних послуг.

ПРН12 Знання технології складання турпакету (розміщення, харчування, трансфер, додаткові послуги) та формування різних видів турів за призначенням, насичення заходами (комплектністю), атрактивністю, тривалістю, формою туристичного обслуговування, видом траси маршруту, віком подорожуючих та надання певних переваг, наявними місцевими ресурсами тощо.

ПРН13 Знання технології оформлення, ведення обліку та зберігання туристичної документації: програм перебування туристів, інформаційних листів (пам'яток); туристичних ваучерів, санаторно-курортних путівок, маршрутних листів, міграційних карток, візових анкет, страхових полісів, митних декларацій та ін. документів, необхідних для здійснення подорожі; звітів, запрошень, листів бронювання, квитків на транспортне обслуговування, багажних квитанцій, списків груп та ін.

ПРН14 Уміння оформляти туристичну документацію: виїзні документи індивідуальних туристів, туристичних груп, дотримуючись вимог чинного законодавства та законодавства країн в'їзду: договорів на туристичне обслуговування, рахунків, документів туриста та ін.

ПРН15 Уміння визначати та задовольняти індивідуальний попит споживачів

туристичних послуг, формувати інклюзивну програм відпочинку.

ПРН16 Уміння визначати канали реалізації турпродукту на основі вивчення можливостей потенційних партнерів та корпоративних клієнтів.

ПРН17 Уміння організовувати післяпродажне обслуговування клієнтів, визначати критерії якості надання послуг, проводити претензійну роботу.

ПРН18 Знання специфіки реалізації різних програм туристичних подорожей (за змістом, місцем проведення, типом клієнтури та ін.).

ПРН19 Уміння проводити розрахунки з туристами за замовлене туристичне обслуговування, оформлення рахунку (інвойсу) та контролю за його оплатою.

ПРН20 Знання технології обов'язкового страхування туристів на підставі нормативно-правової бази з питань страхування та особливостей страхування майна і життя в Україні та за кордоном.

ПРН21 Уміння впроваджувати раціональні прийоми бронювання послуг за допомогою інформаційних технологій.

ПРН22 Знання правил обліку та збереження документації, листів бронювання, оферт та інвойсів (рахунків) за туристичне обслуговування.

ПРН23 Уміння організувати і проводити туристичний супровід.

ПРН24 Знання методики підготовки та проведення екскурсії.

ПРН25 Знання вимог до екскурсорова.

ПРН26 Уміння організовувати та планувати екскурсійну діяльність.

ПРН27 Уміння готувати контрольний та індивідуальний тексти екскурсії.

ПРН28 Уміння розробляти та проводити екскурсії.

ПРН29 Уміння складати технологічну карту екскурсії.

ПРН30 Виявляти етнокультурні, історичні та релігійні екскурсійні ресурси регіону.

ПРН31 Уміння виявляти туристів зі специфічними вимогами та створення сприятливого клімату в екскурсійній групі, організовувати індивідуальну роботу з туристами.

ПРН32 Уміння використовувати технічні засоби та засоби візуального супроводження.

ПРН33 Знання характерних ознак, класифікації типів закладів ресторанного господарства, видів, методів та форм обслуговування споживачів.

ПРН34 Знання технології та організації процесу обслуговування споживачів у закладах ресторанного господарства.

ПРН35 Знання особливостей організації обслуговування туристів в закладах ресторанного господарства. Уміння використовувати елементи системи якості туристичного обслуговування, контролювати якість і безпеку послуг; перевіряти якість оформлення турпакету, бронювання, підтвердження і оформлення послуг.

ПРН36 Уміння визначати ризики та забезпечувати безпеку туристичних подорожей.

2. Зміст та організація проведення переддипломної практики

На початку практики здобувачі вищої освіти повинні пройти інструктаж з охорони праці в галузі, ознайомитися з правилами внутрішнього трудового розпорядку університету, порядком отримання документації та матеріалів. На здобувачів вищої освіти поширюється законодавство про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку університету. Здобувачі вищої освіти, проходячи практику, зобов'язані:

- до початку практики пройти інструктаж з охорони праці та пожежної безпеки;
- до початку практики одержати від керівника практики від кафедри методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочою програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно виконати програму практики та подати звіт у повному обсязі керівнику практики від кафедри.

Здобувач вищої освіти під час проходження переддипломної практики:

Використовуючи методику дослідження туристичного ринку провадить комплексне або галузеве дослідження регіонального, національного або міжнародного туристичного ринку (згідно теми кваліфікаційної роботи).

3. Вимоги до баз переддипломної практики

Базою практики є кафедра туристичного бізнесу та країнознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

4. Індивідуальні завдання з практики

Не передбачено.

5. Вимоги до звіту про переддипломної практику

Звіт повинен мати обов'язкові складові частини, що розташовуються у послідовності:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- додатки (при наявності).

Обсяг звіту повинен складати до 20-25 друкованих сторінок тексту. Першою сторінкою звіту є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок звіту. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Титульний аркуш виконується згідно з формою.

Зміст подають на початку звіту. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів.

Основна частина звіту складається з розділів. Кожний розділ починається з нової сторінки.

Додатки оформляють як продовження звіту на наступних його сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті звіту.

До звіту з переддипломної практики додається щоденник, який підписаний безпосереднім керівником практики з відгуком про роботу практиканта. У відгуку має бути охарактеризовано:

- ✓ ступінь виконання програми практики;
- ✓ рівень придбаних здобувачем вищої освіти навичок науково-дослідної роботи;
- ✓ оцінка виконання здобувачем вищої освіти вимог трудової дисципліни.

Текст набирається на комп'ютері через півтора інтервалу на стандартних аркушах формату А4 (210*297 мм) без рамки, нелінованих. Поля: ліве – не менше 25 мм. праве - не менше 10 мм, верхнє і нижнє – не менше 20 мм.

Абзацний відступ повинен бути скрізь однаковий – 1,0 см. Друкування тексту проводиться на одній стороні аркушу (пастою чорного кольору середньої жирності). Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт.

В роботі допускаються тільки загально прийняті скорочення слів (СНГ, ООН та ін.). Текст роботи розбивається на розділи і підрозділи, які повинні мати порядкові номери.

Розділи основної частини нумеруються арабськими цифрами в межах всієї роботи.

Підрозділи нумеруються двома арабськими цифрами: перша цифра означає номер розділу, друга – номер підрозділу, наприклад: 2.3. (другий розділ, третій підрозділ).

Назва розділів звіту пишуться з нової сторінки заголовними буквами по центру (шрифт жирний). Перенесення частини слова в назві не допускається. Перед назвою підрозділу витримується інтервал в один рядок. Заголовки підрозділів пишуться жирним шрифтом, вирівнювання – по центру.

Крапка після назв розділів, підрозділів, таблиць, діаграм, графіків та ін. не ставиться.

Нумерація сторінок роботи повинна бути наскрізною, включаючи список літератури і додатки. Першою сторінкою є титульний аркуш, другий – зміст роботи і т.д. Номери сторінок проставляються арабськими цифрами в правому верхньому куті аркуша. На титульному листі номер сторінки не ставиться. Рисунки та таблиці, розташовані на окремих сторінках, включаються в загальну нумерацію.

Всі ілюстрації (схеми, графіки, діаграми, креслення та ін.) іменуються рисунками, в тексті вони іменуються словом «Рис. 1.1.», з позначенням номера розділу і номера таблиці в його межах.

Всі таблиці повинні мати назви, що характеризують їх зміст. В правому верхньому кутку над найменуванням таблиці пишеться слово «Таблиця 2.3» з позначенням номера розділу і номера таблиці в його межах. Назва таблиці пишеться над таблицею, вирівнювання

– по ширині. Таблиці приведені в додатку, нумеруються як додатки. Заголовки в рядках таблиці слід писати стисло і зрозуміло, без скорочень слів. В графах таблиці обов'язково вказуються одиниці вимірювання. До кожної таблиці дається примітка з посиланням на джерело, звідки взяті цифрові дані. Крапка після назви таблиць не ставиться. При перенесенні таблиці на наступну сторінку стовпці нумерують і повторюють їх нумерацію на наступній сторінці. Заголовок таблиці не повторюють, пишуть: «Продовження таблиці 2.3».

Всі приведені в звіті цитати, перефразовані положення і цифрові дані, отримані іншими авторами, повинні мати посилання на джерела. Посилання приводяться після згадки джерела або цитати з нього, для цього проставляють укладений в квадратні дужки порядковий номер, під яким це видання значиться в

списку літератури, номер тому і сторінки, наприклад: [21, т.3, с. 25].

Перелік використаних джерел рекомендується складати за абеткою в наступній послідовності:

- ✓ закони України;
- ✓ укази Президента України;
- ✓ декрети й ухвали Кабінету Міністрів України;

✓ монографії, книги, статті, збірки документів приводяться в алфавітному порядку за прізвищем авторів. Якщо авторів три і більше, то вказується прізвище першого автора з додаванням «та ін.». Колективні монографії і збірки наукових праць, що не мають на титульному аркуші прізвища авторів, включаються в список за абеткою, з урахуванням назви книги. Опис монографії робиться в наступному порядку: прізвище і ініціали автора, повний заголовок книги, місце видання, рік видання, кількість сторінок;

- ✓ статистичні щорічники і бюлетені;
- ✓ ресурси електронних бібліотек.

Бібліографічний список нумерується від першої до останньої назви. Підзаголовки до окремих типів документів не робляться, кожний документ нумерується окремо.

6. Підбиття підсумків переддипломної практики

Захист звіту про проходження переддипломної практики приймає комісія, що призначена завідувачем кафедри. До складу комісії можуть входити: керівник практики від факультету, керівник практики від кафедри (груповий керівник), керівник практики від бази практики (у разі можливості) та інші.

Оцінюється робота за **дворівневою шкалою оцінювання**.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики та отримав негативний відгук про роботу і незадовільну оцінку при захисті, відраховується із університету.

Здані на кафедру матеріали по практиці здобувачам вищої освіти не повертаються.

7. Критерії оцінювання результатів переддипломної практики

Формою оцінювання переддипломної практики є залік.

Сумарна залікова оцінка за практику складає 100 балів

Практична підготовка студентів оцінюється за наступними критеріями:

- 90 – 100 балів – здобувач вищої освіти логічно мислить і будує відповідь, при аналізі практичного матеріалу вільно використовує набуті теоретичні знання, звіт та щоденник представив вчасно, всі питання в звіті розкриті повністю, звіт захистив без зауважень, під час відповідей на запитання демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

- 80 – 89 балів – здобувач вищої освіти аргументовано викладає матеріал,

має практичні навички, звіт та щоденник представив вчасно, виконав всі завдання, втім мають місце незначні помилки і зауваження, звіт захищено добре.

- 70 – 79 балів – здобувач вищої освіти звіт та щоденник представив невчасно, в звіті розкрито більшість питань, але містяться окремі помилки та недоліки, оформлено та захищено звіт на достатньо високому рівні.

- 60 – 69 балів – звіт та щоденник здобувач вищої освіти представив на кафедрі несвоєчасно, відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, більшість завдань у звіті не розкрито, звіт та щоденник оформлені недбало, при захисті звіту студент невпевнений у відповідях та не виявляє твердих знань.

- 50 – 59 балів – здобувач вищої освіти непереконливо відповідає на запитання, звіт та щоденник представлені невчасно, додаткові запитання викликають невпевненість, всі завдання виконано формально, звіт та щоденник оформлені з помилками, під час захисту звіту студент невпевнений у відповідях, не має твердих знань, демонструє нездатність оцінювати інформацію.

- 1 – 49 балів – здобувач вищої освіти не надав звіт або надав звіт невчасно, слабо або зовсім не орієнтується в матеріалі, не відповідає на запитання під час захисту результатів практики.

8. Методи контролю та схема нарахування балів

Сумарна оцінка за практику виставляється за такою системою:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам вищої освіти денної та заочної форм навчання надається можливість скласти залік **дистанційно на платформі Moodle** в дистанційному курсі **переддипломної** практики, режим доступу: <https://moodle.karazin.ua/course/view.php?id=4659>.

9. Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>

3. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна, введено в дію наказом ректора № 0201-1/243 від 23.05.2016 р. (зі змінами в новій редакції: наказ ректора від 0202-1/155 від 21.04.2017 р.) - Режим доступу:

http://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/files_pol

4. Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, введено в дію наказом ректора №0202-1/145а від 04.04.2018 року. Режим доступу: http://www.univer.kharkov.ua/ua/general/docs/files_pol

5. Туристичний портал та путівник по Україні : веб-сайт. URL: <https://ua.igotoworld.com>

6. Тури по Україні : веб-сайт. URL: <https://kraina-ua.com/ru/tours/tours-ukraine?p=27>

7. Найбільша база туристичних об'єктів України : веб-сайт. URL: <https://zruchno.travel>

8. Державна статистична служба України : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

9. World Tourism Organization : веб-сайт. URL: <http://www2.unwto.org/ru>